

дения, да се установятъ за въ бъдеще такива регистри, като се държи точна сметка за нуждитъ на статистиката. Въ сжщото направление Съветътъ изтъкна нуждата отъ належащи мърки за организиране комуналната статистика и препоръча на съответнитъ мѣста да се направятъ постъпки за учредяване при по-големитъ градски общини специални статистически бюра, въ които да се концентрира регистрацията и цѣлата статистическа служба на общината, а при окръжнитъ управления да се назначатъ секретари-статистики като мѣстни контролни органи и прѣки агенти на Дирекцията на статистиката.

Последва, следъ това, едно постепенно и последователно разширение дейността на Дирекцията на статистиката съ предприемането на редица нови статистики изъ оная област, които не бѣха още засегнати отъ статистическото наблюдение, особено отъ областта на социалния и стопански животъ на страната. Тѣй, последователно се положиха основитъ презъ време на директора Кирилъ Поповъ на криминалната статистика, на индустриалнитъ анкети (анкета на насърчаванитъ отъ държавата едри индустриални заведения), на статистиката за причинитъ на умиранията, на оная на кооперативнитъ сдружения, на социалнитъ статистики (за стачкитъ и локаутитъ, за работническитъ надници, работното време и злополукитъ въ индустриалнитъ заведения), на анкетитъ на домакинскитъ бюджети; предприе се презъ 1910 г. анкетата на материалната обстановка на училищата въ България и разширеното всеобщо преброяване на населението, сградитъ, домашния добитъкъ и земеделскитъ орджия и машини, съгласно прокарания специаленъ законъ за преброяването; извърши се второто преброяване на чиновницитъ и служащитъ при държавнитъ и изборни учреждения къмъ 1 априль 1911 г. и втората анкета на едритъ и насърчавани индустриални заведения презъ 1921 г., тури се началото и на жилищната статистика.

Независимо отъ това, още презъ първата година отъ поемане длъжността главенъ директоръ Кирилъ Поповъ си задава за целъ, — която още на следната 1909 год. реализира съ одобрението и подкрепата на своя министъръ, — да се създадатъ две текущи публикации — месечна и ежегодна, чрезъ които да се задоволяватъ бързитъ всѣкидневни нужди на държавата, обществото и науката отъ статистически данни и да се рисува въ общи линии пълната картина на обществения животъ въ страната. Това бѣха изданията на Дирекцията на статистиката „Месечни статистически известия“ и „Статистически годишникъ на България“, които послужиха за най-широко популяризиране даннитъ на статистиката и за проникването имъ до всички обществени сръди у насъ и въ чужбина.

Последно творческо дѣло на този бележитъ статистикъ, съ което той увѣнча своята служебна дейностъ въ статистиката и което замисляше и подготвяше отъ дълго време,

бѣше предприетото и изпълнено съ успѣхъ въ края на 1926 год. първо общо стопанско преброяване, извършено заедно съ общото преброяване на населението. Съ тоя новъ и най-величавъ подвигъ на родната статистика той завърши своята четвъртвѣковна статистическа дейностъ и своя животъ, като и въ тази областъ издигна България наравно съ най-културнитъ страни на свѣта.

Заслугитъ на Кирилъ Г. Поповъ за българската статистика сж неизброими. Съ въведената въ негово време реорганизация и подъ негово ръководство нашата Дирекция на статистиката се изравни до положението на модернитъ статистически институти въ свѣта и статистическа България доби известностъ въ чужбина.

*

Кирилъ Г. Поповъ има заслуги къмъ статистиката не само като организаторъ и ръководител на статистическата служба у насъ. Той бѣше и единъ отъ малцината първи писатели по статистически въпроси и разработвачи-тълкуватели на статистическитъ цифри върху разнитъ явления изъ областта на държавния, обществения и стопанския животъ на нашата страна. Още презъ първитъ години на служенето си въ Статистическото бюро той ни даде първитъ обосновани статистически трудове върху вносно-износната търговия на България и специално върху нашия износъ въ Турция, както и върху динамиката на населението въ България. Тогава сжщо се явиха и неговитъ студии върху българскитъ училища въ Македония и Одринско, върху основното образование и върху грамотността на населението у насъ. По-късно неговата писателска дейностъ се насочва въ областта на стопанскитъ въпроси, които той третира като вещь икономистъ и съ дълбока ерудиция, осветлявайки ги съ даннитъ на статистиката.

Освенъ на множеството статии, реферати и студии по стопански, социални и финансови въпроси, публикувани предимно въ страницитъ на Списанието на Българското икономическо дружество, на което той бѣ постояненъ сътрудникъ и дълго време главенъ редакторъ, Кир. Г. Поповъ е авторъ на следнитъ по-крупни трудове съ по-прѣка връзка съ статистиката:

1. Българскитъ училища въ Македония и Одринско (библиографически и статистически сведения). [сп. „Училищенъ прегледъ“, год. I (1896), кн. 11].

2. Основното образование въ България презъ учеб. 1894/95 год. [сп. „Училищенъ прегледъ“, год. II (1897), кн. 9, 10, 11, 12].

3. Грамотностъ на младежитъ отъ редовния воененъ наборъ 1897 год. [сп. „Училищенъ прегледъ“, год. IV (1899), кн. IV].

4. Износа на зърнени храни изъ България презъ 10-годишния периодъ 1889—1897. [Списание на Бълг. икономич. дружество“, год. III (1899), кн. V].